

Oglasi, pripisana itd. ...

Novci za predbrojbu, oglašje itd. ...

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrijeme ne primi, neka to javi odpravnicu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina; ako se izvana napiše „Reklamacija“.

Cekovnog računa br. 347849. Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Sloga raste malo stvarima, a sloga svo pokvari.“ Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju epodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju. ...

Pojedini broj stoji 10 h, zaostali 20 h, koji u Puli, toli izvan iste.

Uredništvo i uprava nalazi se u Takari J. Krmpotić i dr. (Via Sissano). Izvan neka ne naslovijaju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavaatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 5).

U Lovranu neće da znaju hrvatski!

Iz Lovrana pišu nam 10. o. mj. pod naslovom: „Na obćini u Lovranu nerazumiju hrvatski“ kpliko sledi:

Mi podpisani bili smo prošle nedjelje na glavarstvu naše obćine radi nekotjih posala, u kojih bi nam obćina morala biti na ruku, a da mi obćinari netrpimo kojekakve štete.

Naša molba „nebijase uslišano, jer smo čestiti domaći stariinom obćinari, nipošto kojekakvi narodni odpadnici, koji se nalaze na obćini, a koji su se amo Bog zna odkupa dotepili.

Naš načelnik Ferdinando Persich (kako vidite po imenu od stare rimske obiteljji) ponio se je napram nama hoš po talijansku.

Mi smo ga uljudno nagovorili u našem hrvatskom materinskom nam jeziku, a on nam je osorno odgovorio:

„Non capisso“ (ne razumijem) i nije htio s nama hrvatski govoriti. Ostavili smo začudjeni i jadni obćinu, pomolivši se za „lepo zdravlje g. podoštata“.

Razmisljali smo za tim, kako i odkada je ta promjena na obćini, kojom upravljaju doduše novopopečeni talijanasi, ali je ipak po ogromnoj većini obćinara — hrvatska.

Do sada se je uvijek na glavarstvu naše obćine hrvatski govorilo, dapače i na sjednicah obćinskoga zastupstva, jer drugače se nebi gospoda zastupnici mogli ni razumiti — a u nedjelju je naš „Magnifico“ najjednom zaboravio hrvatski!

Za nas obćine i skromne ljude ni pol jada, ali što će na to ona gospoda „konsiljeri“, koji znadu talijanski, koliko i naš podplat. Vidi se, da je počelo i kod nas zaudarati po veprinačku.

PODLISTAK

Iz dnevnika jedne talijanske učiteljice.

(Prevod.)

Duhovska razmatranja.

(Kouac.)

7. D a n. Pročitah sadržaj bilježaka prošlih šest dana, te opazih, da svemu tomu ne bi imala ništa oduzeti, već mnogo dodati da obiedim stranku, kojoj sam i ja pripadnica. Da, jer i ja sam Talijanka i ćutin od svog roda i jezika, ni krivo ćinim ovom narodu, kome sam evo učiteljica.

8. D a n. Danas se mućih u školi da dokažem djeci, kako je nečovječno rušiti plicam gitezda, odznimati jaja i mlade i kako takva djeca, koja to ćine, pokazuju da imadu zločesto srce. Moradoh prestati, jer se sjelih, da sam i ja jedno takovo zločesto diete, koje otudjuje ili oduzimalje, ne plice, već djecu njegovom domu, rodu i jeziku, te kako će možda i koji od mojih gojenaca, ne samo postati odmetnik i izdajca svog roda i jezika, nego i lopov, jer je bolji i nikakov uzgoj, nego uzgoj, koj otvara vrata na stranpice. — K o l i k o li bi ova dječica mogla priiniti dobrih nauka i uputa za život od učiteljice, koja

Nama je vrlo žao, što je naš prijatelj g. podošta na jednom izgubio onaj dragocieni dar božji, kojim se svaki tole naobraženi ćovjek dići i ponosi — naime dar hrvatskog govora.

U prosvjelljenom svijetu drži se obćenito svaki ćovjek za ćast ako znađe više jezika, a naš načelnik se naseuprot stidi, što znađe hrvatski, i neće da hrvatski govori. On se „zaista nećrži one poznate rećenice, koje se drži svaki pametan ćovjek, da koliko jezika govoriš, za toliko osoba vriediš. Na ćast bilo njemu i njegovim podrepnicam ili poprdilom.

Znaćeljni smo, što će njegovi snvjetnici i zastupnici, kojim je talijanski jezik poznat koliko i kinezi. Oni će morati zapustiti naš slavni Lovran i uputiti se na koje talijansko sveučilište, da se tamo nauće govoriti „solaškanjo“. Kad se vrate u domovinu puni znanja i talijanskoga patriotizma, onda će biti zrela naša obćina za gladnu majku Italiju.

Ali metnimo šalu na stran, pak zapitajmo našu vladajuću gospodu jasno i glasno: po kojem pravu, i kojim zakonom postupaju, oni tako proti nam, neodvisnim i poštemim obćinarom, koji vrsimo točno i revno sve dužnosti, koji nam nalaze zakon. Ako pako vrsimo sve te dužnosti, zar da nećemo imati ni to pravo, da se u vlastitoj našoj obćini nećemo pogovoriti s našimi poglavari u našem materinskom jeziku, u jeziku, kojim se služi bar 95 po sto svih obćinara?

Ne, gospodo slavna, to neide, to nije pravedno ni poštemo.

U ostalom znajte, da je svaka sila do vremena, i da je vrijeme najboji liećnik, koji će zanti izliećiti i vašu kužnu talijansku botest.

Mi se, vašemu nasilju nećemo mirne duše pokoriti, jer nismo ni plašivice ni kukavice, jer teće po naših žilah ćista hr-

bi im mogla govoriti iz srea u njihovom materinskom jeziku?! Koliko dragocienio vrijeme ja izgubim, da im najjednostavnije stvari razjasnim, da u ćitanju, pisanju i računanju napreduju; a odgoj, odgoj?! — Kao da opet ćujem rieći, kojima me naši vodje amo odpravise: „Ućite djecu toliko i tako, kako bi samo talijanski ćutila, talijanski govorila e da pomognele pripraviti ilo za sjedinjenje s majkom domovinom, koje u nedalekoj budućnosti, ko što znate, mora da bude.“

— Ćudno, onda me te rieći oduševise, a danas me lište; jer uviđam, da radim proti božjem i naravnom zakonu, jer: svaka prica svojim glasom pjeva, svaka zviezda svojim svetlom svietli.

Rad moj je proti Bogu i naravi, a tko radi tako, milosti božje ne zaslućuje, nego božje

9. D a n. Danas mi se jedna siromašna djevojćica u strašnoj talijanštini, da joj jedva nekako razumjeih, pritućila, da joj je Vitoria (ućenica višeg odjela i kćerka jednog mjestnog tobož Talijana) izbrajala ružna imena i svakako joj se izrugovala. Tužba bila je pred ćielim razredom, pa je i osuda tuj morala slediti. Iza opomene je sledila i kazna. Vitoria

hrvatska krv, koje su naši oći i ćjedovi proljeli na oćoke za vjeru i dinastiju i koja je našoj monarhiji dopomogla do najsjajnijih pohjeda.

Ako neznate ili nećete da znate što je vruća hrvatska krv, pitajte one vaše privadrane prijatelje iz Italije, pak će vam oni kazati, da je hrvatski junak uvijek kadar pred sobom goniti ćelu onakovih gladnih dotepuha.

Kao Hrvati i kao Slaveni prosvjedujemo najodlućnije proti vašem nezakonitom i nepoštemom postupanju s nama, koji smo bar toliko vriedni obćinari i drzavljan, koliko i vi, li vaše podrepnice. Vi se varate ljuto ako mislite, da ćete od naše krasne Liburnije stvoriti talijansku rivieru, po kojoj bi se imali jednom siriti i sepiriti podanici talijanska kralja.

Ovo je zemlja od davne davnine naša i jao si njemu, koji bi kušao napastovati ovaj poštemi naš narod i mutiti ga za gladnu Italiju.

Mi se nebojimo ni diplomatskih spletaka glasovitog Villaria, ni pjesničkog buhaznenja slavnog Imbriani-a, jer imamo ćilo i zdrave pesli, a da odbijemo svaku navalu pohlepnoq i nezasićnog dušmanna.

Vas, zavedeno i zasliepljene prodance i poprdile žalimo duboko, što ste se odrekli sladkog materinjeq mlieka i zvućnog svog jezika jedino u tu svrhu, da zadovoljite onim, koji neimaju za vas nikada prijazne rieći, koji vas ruže i grde kad su s nami i kojim vi slućite i robujete kano niema životinja.

Medju sobom govorite hrvatski; tim jezikom govorite izključivo u vaših obitljih; taj jezik nazivljete sami hrvatskim, ali Hrvati nećete da budete — jer vam to brane talijanski gladuhi i dotepuhi, koji bi po Lovranu hježali gladni i bosii, da ih nahrani i neobuva naša žuljevita kmetška ruka.

morala je iza obuke ostati u školi i napisati 10 puta ove rieći: „Ne ćini drugome, što tebi ne bi bilo drago, da ti drugi ćini“. Ćim zadah zadatak, pomislih, da se te rieći i mene teću.

Za mene je bilo teško, nesnosno, kad bi saznila, da je netko došao u moje rodno mjesto, da pod krinkom obuke odnaroduje moje rodjake i mješćane. Oh, što ne bi učinila, da takvom zlotvoru usujetim rad, da mu izbrojim imena (rad ćesa kaznilni V.) a ja evo mirno do sad radih, što ne bi dozvolila, da drugi meni radi. Ja svakako mislim, da kaznih pravedno Vitoriju, a mene i one, koji rade kao i ja, mora kazniti pravedni Bog!

10. D a n. Pisah rodjaku nadom, da me utješ, da me uputi, al on bi samo rado, da ja i nadalje u ovakvom položaju radim. Veli: „Šuti, za Boga šuti, svoje misli nikomu ne kazuj, jer da se razšire, ti mjesto izgubiš, tebe bi oćerali ko izdajicu, a budeš li ih se držala, ja bi im pravo dao. Ti si zaboravila, da moraš raditi složno s drugima! Moraš misliti, da nisi ti sama, što se jezika tiće, u takvom položaju; moraš znati, da je kao tebi još polovici talijanskog učiteljstva u Istri; al svi moramo trpjeti i raditi složno, jer se

Vi trubite, da ste Istrijanci, jer vam tako zapoviedaju vaši gonćini i vaši gospodari, koji se medju tim smiju izpod brka. I ovi kažu vam u brk, da su Istrijanci ali neće nikada kazati da su Hrvati, već vauzda, da su Talijani. A Bog i duša, ako su oni: Peršići, Letiši, Jeletići, Ćupari, Grosmaqi, Velćići i Valćići — Talijani, nemoćemo biti nići mi: Turćići, Kozuli, Korići, Krućići, Kršanci itd. drugo nego Hrvati.

Mi smo po krvi i jeziku Hrvati, a oni su po krivom odgoju i po ludih sanjarljah — narodni odpadnici!

(Sliede podpisi.)

Židovi i slobodni zidari uzgojitelji talijanskoga svećenstva u našem Primorju!

Nazovi-katolićki listovi Primorja javljaju radoštno, da je zlosretno talijansko društvo „Lega Nazionale“ razpisalo i ove godine slipeudije za one mladiće, koji se kane posvetiti svećenićkomu zvanju.

Kako je obćenito poznato, voć društva „Lega“ glavnu rieć židovi i slobodni zidari, kojim ne samo da je dereta briga naša sv. crkva i njezino svećenstvo, već su dapače i katol. crkvi i svećenstvu ljuti protivnici i neprijatelji.

Što dakle vodi te protivnike naše crkve i katol. svećenstva kod toga da razpisuju i diele slipeudije mladićem, koji žele postati katol. svećenici? Je li ih možda pri tom vodi ljubav do naše sv. vjere ili ljubav do katol. svećenstva. Ni-pošto!

Oni mrze iz dna duše i-katol. crkvu i njezino svećenstvo; oni inaće snuju i ruju tajno i javno i proti crkvi i proti svećenstvu, ali njim dolazi dobro ovo talijansko svećenstvo, koje provadja kod nas

priblićuje ćas, kad će naš rad biti ovjenčan i učiteljstvo Istre bić će združeno u velikom „Savezu talijanskog učiteljstva“ („Grande Federazione dei maestri italiani“). — Ostavi dakle svoje misli i radi u smjeru naznaćene uztrajno i bit ćemo skoro sretni, jer ćemo si biti sviesni, da smo mi najviše doprinieeli, da se Istra rieši veriga, koje ju još sad sapinju. — Ti znaš onu basnu o „Ćervu i lavu“. Veliki lav nije mogao svaliti stabla izrasla pred pećinom, k siliti crv ustrajnim svojim radom svalio ga. — Da, rad naš na oko neznanat, al gdje je ustrajnosti mara mnogo postigne.“

Ćudna li lista! Grozi mi se i opet sokoli, al nit se groznije bojim, nići me već te rieći osokoliti ne će. — Odućili trpjeti i ostati na mjestu do konca školske godine, a onda li traćiti mjesto gdje mogu mirne savjesti učiteljevati, ili — tko hoće i može, rada nadje.

Moja rodjakinja našla je prošle godine u jednom kupcu notes i njem uz neke bilješke i sadržaj ovog dnevnika. Imena vlastniće i mjesta odkud je ona, izmed bilježaka nije. Rodjakinja izrući sve meni. Duhovški „blagdani“ sjelih me sadržaja ovih redaka, koje evo pretoćih u hrvatski jezik. Istranka.

da su stajeva dini s D znadu uvjere dođen vojna krvi, krvi e talijar znava naši ikukv čaniti koji vojni poslie kojek vojni rieči sanje kao nara stale izvrš Hist, kolik kazu čadi danj nera izrov kazu Nek nioj, Liec u toj post na, nioi mir: njil, prie stetu Lik kor plal je čas izfi nije stale ob pr me vi: ne ne O u ru čič C tr bi se p ru b

u Primorju djavolske njihove osnove, t. j. jezika u obćenju s našim narodom, koje im pomaže, trovati i raznarodivati naš puk u ovih naših krajevih.

Oni diele podpore i stipendije, talijanskim mladićem, bogoslovom i kandidatom učiteljstva u tu svrhu i s tom namjenom, da budu oni kao svećenici i kao učitelji otuđivali i u crkvi i u školi naš narod te ga pripravljali za veliku muku Italiji.

Njihova je dakle svrha neostvarenje i nepostena, jer njim nije do uzgoja katoličkog svećenstva, već do uzgoja katoličkih agitatora u veliko-talijanske svrhe na školu i propast našega naroda.

Čovjek se mora snebivati od čuda, kako mogu talijanski nazorj-katolički listovi preporučivati ili zagovarati te podpore i te stipendije, umjesto da upozore vlastite mladiće na pogibelj, koja prieti crkvi i vjeri odatle, što njim nudjaju novac najljucni dušmani crkve i vjere u nečiste i neposteune svrhe.

Ti listovi jesu valjda, strašnu zaslijepljeni, te nevide spletku, koju pleću židovi i slobodni zidari njihovim mladićem, ili vide i znaju o čemu se tu radi, pak ne samo da tomu neprigovaraju, već bar potajice odobravaju i hvale — jer su samo po imenu katolički, a po čuvstvu i osvjeđočenju ravni židovom i lažliberalcem — njihovim saveznikom u raznarodjivanju našega naroda!

Časnomu učiteljstvu!

Učiteljsko društvo „Narodna Prosvjeta“ za Istru na svojoj redovitoj glavnoj skupštini, održavanoj u Pazinu dne 22. srpnja t. g., prihvatilo je u principu uređlog g. Sirole odnosno na uzajamno osiguranje učitelja(jica) i odabralo poseban odbor, koji ima skrbiti, da se u snavedenom postigne cilj.

Pošto pak danonice niču i prijatelji neprijatelji toj ideji, t. j. ne ideji, nego realiziranju iste, navodjajući:

1. Da će biti teško javiti smrt pojedini učitelja i dostaviti novac baštinaiku.

Da to nije sjegurno (solidno) društvo, jer nakon 10—15 godina plaćanja mogao bi pojedinac društva reći, da absolutno ne može više plaćati, čime bi prestao biti član društva, a iz njegove smrti baštiničnici nebi primili ništa.

Da bi se moralo osigurati iznos, koji ima primiti baštiničnik člana, po tome bi se doskročilo prigovoru pod 2, ali istodobno valja zapamtiti, da bi članovi bili obтереćeni, kad bi više članova i često guta izslupilo iz društva.

Predpostavlja da se blagajne ne čini, nego moralna obveza, ali osigurana barem djelomicno.

4. Je li bolje, da to društvo bude ograničeno brojem, ili ograničeno na pokrajine, n. p. za Istru jedno, Dalmaciju jedno, Hrvatsku-Slavoniju, Herceg-Bosnu jedno, ili skupno neograničeno?

Sljučni bratski pozdrav gg. kolegama Hrvatske, Slavonije, Herceg-Bosne, Dalmacije i Istre, molimo ih da obzbilno razmišljaju o navedenim točkama i da nam čim skorije priobće svoja mnjenja u javnom glasilu ili privatnim putem na predsjedništvo učiteljskog društva „Narodna Prosvjeta“ u Pazinu (Istra).

Dodatak. Tko bi želio pobliže se uputiti u tom predlogu, neka se obrati na gospoju Francić, učiteljicu u Pazinu (Istra), koja je na učiteljskoj skupštini pročitala svoju obzbilnu razpravu, tičuću se te važne ustanove.

Pazin, 8. kolovozda 1903.

Odbor.

Danas neznaju ili neće hrvatski.

U svakom broju „Naše Sloge“ ima pritužba proti carskim oblastima radi zapostavljanja, gotovo preziranja hrvatskoga

jezika u obćenju s našim narodom i latri; a bilo je već više puta istaknuto i dokazima poduprto, da su iste oblasti i stanovitno doba inače postupale. Opožito iz prve polovice prošloga vijeka imamo silu isprava, koje pokazuju s jedne strane takovim jezikom treća oblaš i pukom u ovoj pokrajini, a s druge kako je razvijan bio naš jezik već u ono doba.

Godina 1849. kamo da trovi Zalogu granicu, jerbo do onda je nekomeu bila nužna pomoć Hrvata, a kasnije sedarilo se protuhrvatskim putem.

Baš protivno dogodilo se s drugim narodima, kojim je ista godina donijela blagoslovljeni preokret.

Evo pribrođujemo jednu takovu listinu i danas u našem listu, da se vidi kako je onda bilo i kako je sada:

Kmeti Lopoglavski! Tkanje od lažih, v komu ste zamotan, je prišlo na sveto. Ja sam sve pisma, koje tičeju vaše pravde, va Kopre vašemu krivičnemu svećenišku uzeti, i vaš Namestnik Fabris iz Ročkoga Polja leži u Buzetu u przonu.

Ako ste vi jedne kašlige vredni, tako su vaši zapeljivi česeti isto kašligi vredni, inu ne budu odati terboj pedepaj.

Kada sam ja vaši škrti puli dočim Kambi pristeli, i s njima govoril, sam kmet od vis pravu milosrdje.

Vi brizni golašani! Vaši poglavari su hodili k Fabrisu va Ročkoga Polja, i su tamo za vaši lepi dani obzor od neverstva, i od nekonsantstva sasak.

To je bila vasa jedina slabla tergovina!

Ta vaš verni muž Fabris ne zna ni šteti ni pisati; zato je hodio k jednomu drugomu karnjelu, i oadi je činil pisma pisati doktoru Kombi va Kopar. Nemške Dekrete od knežije nisi ča razumili, i tako su ih morali nepoistama naprej poslali. Po teh krivih putek na koncu je došla jedna vasa lementa va Kopar, da bi vama doktor Kambi pomogel i vasa pravi pomagat! Ne razumi vaš jezik, a nemškoga jednu mervu, inu ka semu temu kruzni nastavi je: da od kmetekih i gospokseh postavah ne razumi više, lego jedem rebac na vašeh stiehan.

Pred stolami leli je kraljevala va Dunaju jedna Cesarica, koja je kmeta mnogo ljubila.

Koj ima sto njiv ih ne more sam delati i koj ima milijuni podložnih, jih ne more sam slisati. Za to delo je ta Cesarica nad saku knežiju enega kapitana postavila, koj svojemu pomagat inu u nje imenu čuti, i pravitne rasuditi prošnje i lemente od kmeta. Knežija vas mora čuti za stuin; vama mora stuin odgovoriti i za stuin rasuditi.

Knežijski kapitan i njegovi pomagatci su prisežni sluzavniki od Cesara i su postavnii samo za vaše dobro. Vi pak ste na mesto njih takovi ljudi izbrali, koje morate platit, koji za vas ne umeju pravu marnost imati, i koji za tako delo nit nisu postavnii. Vi ste ljulj raje imali nego pšeniču; i sada imate otrov u seba na mesto dobre pšenice, tako, da po gorah kako zvan pameti klatite.

Knežija ima još sada, kako pred stolami leli pravicu i dužnost rasuditi pravde med vama i med gospodun. Sada kraljeju jedan preunuk od one Cesarice va Dunaju, i njegovo govorenje je „pravicu braniti“ i njegova oblast je od Boga.

Kapitan cirkularski u Pazinu ima njegovu oblast od Cesara, i ja sam ovde namestnik od kapitanata.

U saki otrok, vidi, ča ja imam ovde delati. Ja moram pravicu braniti. Pravica je ovde podložnost, koju vi vašoj Gosposki zatajite. I k toj podložnosti vas imam nazad poljati. Vi niste neverniki, nego kerstiani i vi znate takaj da poslušnost je bila prva dužnost, a neposlušnost prvi greh, inu zvir od svega zla. Vaš duhovni pastir je ovde za vama pred oči postaviti vične kašlige. Ja moram pak

vama naprej postaviti vremenitne pedose, koje vas čekaju. Znaete ča pomeni stranje od hise i od granta? To pomeni: da jedna knežina pride na kant, aliti na licit. Iz kome od otkupljenja pak se platiti dugi gosposki i drugi dužnici. Ako, posle su plaćeni Gosposka i dužnici, još ča vasa ostane, to dobije ta strana ili znanstveni na ruke, ako je imel knežinu kmetstva, i mora svojom družinom kuću i knežinu zapustit, inu je zavazet u veliki, još još huje pak se sudišim mlađanskim kmetom, ki budu strani, kmetici da imi vasa gospodari od granta, tako ne dovezaj od od kmetijeja ništa? Tako se je vasa onem gođilo, koj nise postovali zapaveži od poslušnosti, i tako ča se vama gođeti, ako se ne odvrnete od pola od zalogstva.

Nek vas ne bude sram vasa krivicu spovedati, inu k podložnosti se povernosti. Vi ste zapeljani neznanici; zategaj vasa čete bit prijeti ne s' jačom, lego s veseljom, samo da budete glas od onoga poslušnik, koj je prišaj, za vas još jednu put opomeniti. Svoju krivicu spoznat njezramoto, nego čast. Ako budete nazad prišli k pobožnosti, tako verujte meni, da od knežije nashi budete vasa dobar svet, i praviti sud. Ako pak uskakete u nepoboznost, tako knežija vas ne more s neme slisati, nego mora pravice njiji put pustiti, inu vas zbaničati.

Vi imate vasa sreću va svojem vizeru. Ja sam ovdi u inasou Cesara, i rosim va deonoi raki mir, va levej pedepaju. Zberite saku sami, očete mir od pedepaju od stranaja? Po vašeh stiehi ča bili vasa plaćio, i po paterljenju od obta ča valje priiti oštrot od sudca.

U Lopoglavi na 19. Avgosta meseca 1847.

Ljudeviti Kousler mp. c. k. knežijski komisar.

Ta listina bijaše pročitana u laniškoj crkvi dne 22. avgusta 1847. po župniku Jakobu Murajču te dokazuje jasno, kako je cesarska vlada nastojala skloniti na lep način na mir istanski pak u Istri, koji se je počeo bio takodjer gibati u onoburno doba, zahtevajuć svoje pravice! Prije 56 godina dakle morale su cesarske oblasti s pukom u Istru hrvatski obćiti, — danas mu narivavaju talijanščinu!

Franina i Jurina.

Fr. Čuj Jurino, ča biš rekā, kad si su navadile žminske kmetke onoliko kultura?
Jur. Ja, ono će bit latinska, ale barem talijanska kultura.
Fr. Ma vero mi njim ju nezavidjamo!
Jur. Nič za to, ma oni su vero oholi na nju.
Fr. Vero moru bit.

Jur. Si bil sitra na mulu, kada j' prišel Dumina z. mreč?
Fr. Sen bil, sen. Ma je bil sila jaden. Još ga nisen čul onako blēt. Malo da mi ni kalumal jednu v nos.
Jur. A zač?
Fr. As da su čezosko taranteli sve skarpodči zatle, pak da on u more nis latit.
Jur. A otkada moreju Čezoli kalevat taranteli „pod Vrutek“ i „pod Sad“?
Fr. A ter vas: od onda, otkada su počeli nosit s Pula resti kapuli i onih dobrih čezoskih kolacič.

Sjećajte se „Družbe sv. Cirila i Metoda“ za Istru

Pogled po Primorju.

Talijako-rovinjski kotar:

Kršnjakom Njeg. Velikostva cara i kralja Frane Josipa. Dne 18. s. mj. proslavio je naš slavno vladajuči car i kralj Franjo Josip I. svoj 78. rođendan. Tim povodom obdržavao bijaše širom mesarhije službe božje, kođ kojih se vjerni i odani državljeni pomokte za dragoceno zdravlje cara i kralja. Ovdje u Pali bijaše savršena služba Božja u sastojnoj crkvi, kojoj prisustvovalu predstojnici sviju oblašti. U crkvi vođe mornarice B. D. Marije Njše takodjer svetana služba Božja, na koncu koje odpevaše vojnici caraha himnu.

Pazinski kotar:

Krajev kleveča: U trstanskom „Glasniku“ sasue je njegov dopisnik iz Zminja pisanu rečju Mjuntavili pogrdio i kleveča nametnutojeg zepnika velič g. Filipčić, koj dje je čak u crkvi pogrdio Talijane iz Krajevine, koji su otač iz sv. Otuu drevni Rima i koji da su svojom postupanjem ogorčili život blagopokojnemu papi Lavu XIII. Taj pisak, komu inače smrdi crkvanstvo i nečistom tamjanj, pozivaje biskupane Nagla, da pozove fanatičkoga popa nared; jer da inače nemogu talijanske (?) obići u crkva. Sreća: da je Bog dokozi kralak rep!

Glavne obćadilko duhana u Pazinu Dne 31. avgusta u 11. sati prijepodne vršili ča se na c. k. financijalnom nadzornictvu u Kopru najčebina razprava: za predaju glavnog skladišta duhana u Pazinu. Predložiti valja pismene poučdba. Podrobne uvjete naći se može u službenom listu „Osservatore Triestino“ od dne 4. avgusta 1903.

Javni sastanak u Gorici kod Zminja. Privedilo je „Političko društvo za Hrvatsku i Slovenec Istru“ dne 28. t. mj. Sastanak bio je dobro posjećen ljudstvom iz bližih i daljnjih sela. Predsjedno je društvenk podpredsjednik dr. D. Trinajstić. Govorili su e predstojećim obć izborima u Zminju dr. Kurelić, Ivan Mogorović-Zabrežan, dr. Červar i Nika Butković. Govornici bili su paljivo i uz obće odobranje slušani, te se sastanak obavio u neporemećenom miru i zadovoljstvu.

Veloski kotar:

Iz Veloskog nam pišu: Očia dana bio je na ovdasnjem c. k. kotarskom sudu imenovani funkcionarom državnog odvjetništva g. Adolf Just, pojednik u Opatiji i bivši učitelj na hrvatskoj školi u Mostenicama. — Sluzba funkcionara državnog odvjetništva je vrlo važna, napose pak na našem kotarskom sudu, na kojemu se zraju dogoditi vane abnormalnosti: bilo da se u jeakovnom pogledu dava prednost talijanščini; bilo da se dvojaka mjera upotrebljuje, prema tome dali je dotičnik „naš“ ili „njihov“. Funkcionar drž. odvjetništva imat će dakle u ovom redu da se za to brine, da ča zakon jednako vrši prema svima, i da se pod pravu nepočinjavaju košto do sada kojekakve nepravilnosti i nepodobštine.

G. Adolf Just poznat je i cijenjen u Opatiji kao kremen-postojenjak, čovjek nabražen i priljubljen svima a u svojem srcu goji najčisće hrvatsk ojećaje, pu se vi veselimo njegovom imenovanju, jer smo već utapried osvjedočeni, da ča znati svoju dužnost vršiti sdušno i savjestno na zadovoljstvo svojih predpostavljenika i obćinstva i da neće dozvoliti, da se kod razprava gazi hrvatski jezik, košto se je to do sada često činilo.

Perce Rukavčana. Pod tim naslovom čitamo u rječkom „N. Listu“ sličnu vijest: „G. Josip Mandić iz Rukavca prikazao je dne 2. o. m. prv. sv. misu u Trstu, bratude njegov Ivan Mandić dne 6. o. m. na Trstu. Pred takova dva mjeseca pozdravili su Rukavčani prva svoje dva mlađa doktora, a name dra. prava g. Brčića i dra. Medicu g. Grgrinua. Time se čestiti Rukavčani ponose i imaju pravo; jer je to velika riednost za ovako malo mjesto.

Nova ljekarna u Lovranu. U službenom listu primorske vlade otvoren je najetaj za novu ljekarnu, koja se ima otvoriti u Lovranu.

Molitelj za tu ljekarnu valja da do kraja svoje doba, austrijsko podaničvo, na kojem su svećenici u Austriji svršili nauke; dosadašnje djelovanje u javnih ljekarnah; svoje zemaljskih jezika i dokaz o posjedu potrebitih glavnica. Molba valja uložiti na e. k. kotarsko poglavarstvo u Volokom u roku od 4 čedna.

Ovo će biti do mala treća ljekarna u našoj Liburniji; jedna je name u Volokom; druga u Opalji a treća dolazi u Lovran. Prve dvje jesu vlasništvo istarskih Talijana pak smo znatiželjni, hoće li im vlada i treću podieliti.

Koparski kotar:

Sa buzetkog krasa pišu nam 12. o. m. Javljam Vam-se ponešto kasno, ali držimo, da je bolje i kasno nego li nikada.

Prošloga mjeseca i to 21. julija posjetio je naš kras kotarski poglavar, namjestnički savjetnik g. Adolf Schaffenhauer pl. Neys. Došao je vlakom na Počekaj, a odatle kneuo je put našeg Bresta, gdje ga je narod dočekao gruvanjem mužara. Na kućah vijale se trobojnice i carske zastave. Dočekao ga je taj mjestni župan i zuepravitelj g. Zorko Klun, koji je g. gosta pozdravio u ime puka. Taj je g. savjetnik pregledao crkvu, pak cestu, koja vodi iz Istre u Kranjku preko Bresta, Dana, Vodica itd. i koja se nalazi u vrlo lošem stanju. Morao se je taj i sam osvjedočiti kako su opravdane pritužbe mnogobrojno podnesene proti našem cestovnom odboru, napuse proti njegovom predsjedniku dru. Sandrinu.

Iz Bresta krenuo je g. savjetnik put Dana, gdje je ostao i morao ostati presenećen, jer ga dočekase pod slavulokom i sa zastavama župani iz Trstenika, Kloničarica, Podgorja, Jelovica itd. a u njih mnoštvo puka.

Pod slavulokom pozdravio je gosp. savjetnika obilinski savjetnik i župan sela Dane g. Mate Sanković nazvav mu dobrodošlicu u ime zapuštene Citarje, napuse u ime svog sela, koje je obkoljeno golfini i kamenitim glavicama.

Nakon pregledanja crkve, koja se sada popravlja, bio je kod župana Sankovica objed, komu prisustvovalu osim g. gosta gg. svećenici Dolzan, župnik iz Vodica te Klun iz Bresta te domaći prvaci. Za objeda zahvalio se je g. savjetnik narodu za doček, a domaćim za pozdrav te mu odvrati nazdravicom. Ovaj se zahvali u ime svoje i u ime svoga puka te mu preporučivši ovaj dobar ali silno zanemareni narod.

U 4 sata poslje podne krenu g. savjetnik iz Dana preko Jelovica na koldvor u Podgorje, da putem pregleda kraj, kojim bi se imalo graditi novu cestu, koja bi imala vezati cestu Jurđani-Podgorje-Dolina Trst. Pratio ga je g. Sanković te vidjenije osobe iz Podgorja i Jelovica.

(Teško nam je bilo pričubiti goraji dopis, jer nepojmimo, kako je mogao onaj u istinu dohri narod paliti mužare, dizati slavuloke, vijali zastave i gostiti činovnika, koji nije nikada ništa koristna učinio za one zapuštene krajeve. Vjerujemo g. dopisniku, da je morao ostati g. Schaffenhauer vrlo presenećen radi onako sjajnog dočeka i da je sam sebe zapitao: zašto me ovaj ubogi narod časti i slavi? Naši

prvaci na buzetkom Krasu kao da neznaju, što i tko je g. Schaffenhauer, kao da nisu nikada o njemu ništa čuli ni čitali! Zainta se je morao g. pl. Neys onim našim dobrljanom izpod brka smijati. Op. uređ.)

Lošinjski kotar:

Iz Krka nam pišu, da je jamo preminuo bivši odvjetnik dr. Bolmarcich nakon podulje bolesti a u ljepoj starosti. Za vlade pokojnog namjestnika baruna De Prätisa i to od g. 1883: bijaše izabran sa isto pokojnim gorke uspomene, Ellschegom a izvanjkih občinah lošinjskog političkog kotara na istarski sabor. Oru dvojicu — ljutih naših narodnih protivnika — opijao je rečeni namjestnik u Beču kao umjerene Hrvate. Stariji nasi čitatelji će se valja sjećati, kako je glasoviti Ellscheg dao provesti one izbore na kvartarskih otocih. Tako je primjerice njegov komesar Tiberio Sforza dao obaviti do tri puta izbor sudicijara u Vrhniku, jer da hrvatski sudicijari nisu dobili absolutne većine svih upisanih biraca. Istotako nezakonito i nepravilno postupalo se i u drugih občinah onoga izborništva. Sada su obojka tako odabranih zastupnika pred licem Srečianjega, koji neka im bude milostiv.

Kako to? Pišu nam iz Martinsčice na otoku Cresu: Teško je opisati goleme jade, pod kojima skapava naš biedni narod, nešto radi nestajice zemaljskih proizvoda, a najviše pako radi nemilgot lantena protivnih nam: oblasti; teško ih je opisati, a još teže osjećati, kao što ih osjećamo mi. Nego u ovo najnovije vrijeme kao da je naš narod uložio svoju nadu u nekolicinu djaka — prvih iz ovih krajeva — koji će u svoje vrijeme odlučno braniti njegovu prava i neustrasivo ustajati proti svakomu, koji bude htio, da pogazi ta sveta prava. Ovo dobro razumiju neprijateljske nam oblasti, jer naziru u ovo par djaka svoje buduće neprijatelje. Zato nastoje, da naš biedni narod liše i ove njegove nade; i to tim, što njegovim djacima ne samo da odbijaju molbe za podporu, na koju imaju podpuno pravo, već povraćaju iste uz neumjestne opazke, koje se drugčije ne daju tumačiti, već kao očite demonstracije. Evo kako:

Mjesec marta o. g. podastrieše „Slavnoj Junti“ molbu za novčanu podporu dva naša djaka: jedan, koji polazi učiteljstvo u Arbanasima, drugi, koji polazi isto u Kopru i k tomu još trojica drugih hrvatskih pitomaca na istom učiteljstvu. Molbenica jednoga od naših djaka bila je k tomu popraćena prepisom gosp. načelnika u Cresu. Slavna Junta pako nije valja htjela uvažiti preporuke rečenog gospodina, nego je povratila neuslišane molbenice svoj pehorici molitelja sa opazkom: „Si restituere la supplica per mananza di fondi all' uopo“. — Onomu pako, koji polazi učiteljstvo u Arbanasima podbrislala je debelim modrim potezom slijedeće rieči u molbenici: „frequentia l' Istitutio magistrale croato in Borgo Erizzo“.

Hrvatskim se djacima povraćaju molbenice sa opazkom, da slavna Junta oskudieva sredstvima, dok su se pitomcima talijanskog odjela na učiteljstvu u Kopru ne samo uvažile molbe i dodielile masine podpore, nego su nekoij dapače i osobno poslali u Poreč, te dobili još k tomu liepih svotica. Dok znamo, da smo mi isto tako pripadnici Istre, kao i oni, te da naš narod podnaša jednake terete — pače i veće — pitamo slavni zemaljski odbor: „Kako to?“

Trst.

Dolazak carskog brodovlja u Trst. U petak dne 14. o. m. usidrihla se pred trščanskom lukom takozvana ljetna eskadra, sastojća od triju odjela: prvi odio sačinjavaju najveći brodovi, kao admiralski brod „Habsburg“ te brodovi „Arpad“ i „Wien“; drugi odio sačinjavaju manji brodovi „Szigetar“, „Leopard“ i „Aspern“;

treći odio brodovi „Tiger“, „Magnet“ i „Meteor“. Osim ovih brodova vojne mornarice imade i 15 torpednjača. Ovo brodovlje nalazi se pod zapovjedništvom kontraadmirala g. Kneislera pl. Maixdorf. Ukrcano je na tomu brodovlju ukupno 3405 osobe. Brodovlje carske mornarice dolazi svake godine prigodom carevog imendana u Trst, nu u ovolikom broju nesjećamo se, da bi bilo već odavna u onoj luci. Taj neobitno mnogobrojni posjet brodovlja tumači se na različite načine.

Jedni kažu, da je to čitava jedna eskadra i to takozvana ljetna eskadra sastojća iz triju odjela sa odnoinim brojem torpednjača. Takve eskadre da se obično nečepesju, već da kreću zajednički u jedan ili drugi pomorski grad, uz domaću obalu.

Drugi naprot tvrde, da se je ljetov poslalo u Trst. holomic veliki broj carskih brodova, momčadi i častnika, da njihova prisutnost povodom rođendana cara kralja Frana Josipa nadoknadi nekadašnje oduševljenje i sjaj, kojim se je običavalo slaviti tu svakogodišnju svečanost.

Jos pred 10—15 godina slavilo se name u Trstu i okolici predvečerje i rođendan našega vladara vrlo svečanim načinom, dočim se sada slavi vrlo skromno, takorekue samo službeno, pak je valjalo vladajućim krugovom u Trstu podpore za proslavu iz vana. Ti krugovi ubijali su kroz godine malo po malo u gradu i okolici pravo austrijsko rođoblje i danas se neufa najoduševljeniji državljani javno pokazati svoga čuvala očanosti, ljubavi i lojalnosti, jer nenalazi u rečenih krugovih ni podpore ni zaštite, dočim je od protulidnastičke vladajuće klike za to izsmjehivan, grđen i preziran.

Židov — dobrotvor „Lega Nazionale“. Trščanski talijanski listovi izvješćuju da je poznati židovski dobrotvor David Beaso podario svotu od 500 kruna kao podporu onim talijanskim mladieem iz Primorja, koji se posveta učiteljstvu i koji polaze talijansku učiteljsku skolu u Roveretu. Ovo nam je novi dokaz kako podupiru židovi i slobodni židari putem društva „Lega Nazionale“ talijansko svećenstvo i učiteljstvo u naših južnih stranah. Pa zar daju te podpore iz ljubavi do katol. svećenstva i učiteljstva?!

Politika u crkvi. Ovih dana donela je trščanska „Edinost“ pod gorijim naslovom slijedeću zanimivu vijest: Načelnio stanovništvo sadanje ere u trščanskom biskupskom ordinarijatu jest narodno to, da ctkva i njezini organi imadu izbjegavati sve, što nas sjeća na narodne i političke bojeve u smislu odredaba blagopokojnoga pape Lava XIII. Medjutim što vidimo? iz trščanskog „Piccola“ razabiremo, da je načelnik trščanskog biskupskog ordinarijata, monsig. Nagl, trščanski biskup, bio ovih dana u posjetih kod Benediktinaca u Daili kod Isole, te je tom prigodom ognjevit aplaudirao „istarskoj himni“ tom bojnomo pokliću istarskih renegata proti Hrvatom i Slovenceim. „Piccolo“ se, dakako, zahvaljuje biskupu Naglu na tom sudjelovanju u talijanskom narodnom „entuziazmu“, nu mi pitamo kao i trščanska „Edinost“, kako se to slaže sa gore iztaknutim načelnim stanovištem prečastnog ordinarijata? „Edinost“ obećaje još, da će doskora izvestiti o tome, kako biskup Nagl prima Slovence iz Rojana.

Razne primorske viesti.

Listina porotnika za okružni sud u Rovinju. Čitamo u talijanskih listovih imenik porotnika, koji su izabrani za buduće porotno zasjedanje kod okružnog suda u Rovinju. Izmđu 36 porotnika i 9 zamjenika nalazimo samo dvojicu, za koje znamo, da poznaju hrvatski jezik, dočim su svi ostali Talijani ili poitaljanci. Takvim sastavom porotničke liste pokazuju gospoda u Rovinju, koliko im je do toga stalo, da se i našem čovjeku, koga privede nevolja ili nesreća na optuženičku klupu, sudi od pučkih sudaca,

koji poznaju i govore njegovim jezikom. U Rovinju — reč bi — da su nasi prijatelji zaljubljeni u instituciju sudbenih tumača, pa bilo to i batvari, koji govore za silu hrvatski. Medju nesretnici, koji će doći u predstojećem zasjedanju na optuženičku klupu, imade na žalost i našega svijeta i tim ljudem suditi će muževi, koji ne samo da neznaju ni rieči hrvatske, već neimaju ni mrvu ljubavi ili smilovanja do onih nesretnika — jer su drugoga jezika i druge narodnosti. Presvj. g. dvoraki savjetnici, mislite li, da je to pravdno u duhu zakona? (Mislino se i mi — pa će se morati i oni maknuti. Ugladajmo se u primjer gorčkih rođoblja. Op. slag.)

Vise svećeničke redove primili su slijedeći bogoslovci trščanski i krčke biskupje od gorčkoga nadbiskupa, i to gg. Hreščak Ante, Mandić Ivan, Mandić Josip, Orlić Ivan i Pernarčić Ante za trščansku biskupiju; gg. Fugošić Grgo, Urvaić Aleksa, Fabijanić Ante i Mrakovčić Ivan za krčku biskupiju.

Za unštenje svinjske kuge. C. k. namjestništvo u Trstu probuće, da je za svinje (krmad), koje budu zaklane mjeseca augusta radi unštenja svinjske kuge, opredieljena poprečna cijena, koja je vriedila u Trstu mjeseca julija 1903., t. j. K 1-60 za kilogram.

Razni prinosi.

Družbi sv. Cirila i Metoda za Istru u Opalji darovaše preko naše uprave: Na svatbi g. Fran Pavelić u Puli skupljenih 10 kruna. — Kod izleta na Drenovu i to kod vrela, gosp. prof. Frana Frankovića sabrano izmedju učiteljstva i gostova K 25-30.

Ukupno danas K 35-30
Na račun ove godine izkazano . . . 374-20
Sreukupno K 409-50

Djacomu pripomoćnomu dražtvu u Pazinu darovaše preko naše uprave: Na svatbi g. Fran Pavelić u Puli skupljenih 10 kruna.

Ukupno danas K 10—
Na račun ove god. izkazanih . . . 322—
Sreukupno K 332—

Za obitelji postradalih žrtava u Banovini pripolase naših upravi: Na svatbi g. Fran Pavelić u Puli skupljenih 10 kruna.

Ukupno danas K 10—
U broju 32. izkazano K 690-38
Sreukupno K 700-38

(U istu svrhu bje izručeno gosp. Gj. Vučkoviću u Trstu K 50 darovanih od g. F. K., i K 9-10 sabranih od uredništva lista „Il Sole“ u Trstu, te doprinešeno nadalje: selo Studena kod Klane K 37-50, E. R. K 20, u Pazinu daljnjih K 20, Grasić Josip K 20.)

Politički pregled.

U Puli, dne 19. augusta 1903.

Austro-Ugarska.

Car i kralj Fran Josip primio je dne 17. o. m. nadvojvodu Frana Ferdinandana na audienciju. Nadvojvoda i priestolonasljednik bijaše pozvan izravno iz Konopišta. Posle njega bijahu primljeni u audienciju predstojnik glavnoga štapa Beck, ratni ministar Pitttreich, ministar predsjednik dr. Koerber, pak porotno predstojnik glavnoga štapa. Ove audiencije dovode u savez sa krizom, koja vlada u Madjarskoj te pobudjuje veliku napetost.

Audienciji priestolonasljednika pripisuju u političkih krugovih veliku važnost. Politički krugovi očekuju nestrpljivo konac krize u madjarskom ministarstvu. Tamo su sada političko-stranački odnošaji tako razklimani, da će biti teško naći muža, koji bi pruzeo ostavštinu zloglasnog ministra-predsjednika grofa Khuena.

Kako je poznato zahtjeva madjarska oporba posebnu ugarsku vojsku, hoteti tim unistiti zajedničku obranbenu moć monarhije. Taj zahtjev nailazi svuda u Madjarskoj na živahno odobravanje. Do sada su to zahtjevali samo skrajni radikalni življi, nu sada postaje zahtjev taj sve to više obćenitim.

